

History
Paper III
इतिहास

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Note : This paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions, each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Which of the following was not a contemporary of Harappan civilization ?

- (A) Egypt
- (B) Mesopotamia
- (C) Sumer
- (D) Greek

2. The material culture of the beginning of later Vedic people in the Ganga-Yamuna valley may be gleaned from :

- (A) Ochre Coloured Pottery (OCP)
- (B) Painted Grey Ware (PGW)
- (C) Black and Red Ware (BRW)
- (D) Northern Black Polished Ware (NBPW)

1. खालीलपैकी कोणती संस्कृती हरप्पा संस्कृतीच्या समकालीन होते ?

- (A) इजिप्त
- (B) मेसोपोटेमिया
- (C) सुमेर
- (D) ग्रीक

2. गंगा-यमुना खोऱ्यातील उत्तरवैदिक काळाच्या आरंभी लोकांची भौतिक संस्कृती खालीलपैकी कोणती ?

- (A) करड्या रंगाची मृदभांडे (OCP)
- (B) रंगवलेली भूरे मृदभांडे (PGW)
- (C) काळी व तांबडी मृदभांडे (BRW)
- (D) उत्तरेतील काळी चकचकीत मृदभांडे (NBPW)

3. According to Sankhya Darshan the development of 'Prakriti' depends on how many attributes :
- (A) Two
(B) Three
(C) Four
(D) Five
4. The word Atharva denotes :
- (A) Undivided god
(B) Healing through spells
(C) Holy magic
(D) Chief priests
5. Mahavira discarded all clothing like :
- (A) Parsvanath
(B) Gosala
(C) Basava
(D) Buddha
3. सांख्यदर्शनाप्रमाणे 'प्रकृती'चा विकास किती गुणांवर अवलंबून असतो ?
- (A) दोन
(B) तीन
(C) चार
(D) पाच
4. अथर्व या शब्दाचा अर्थ :
- (A) अविभक्त देवता
(B) मंत्रांनी आरोग्य निकोप करणे
(C) पवित्र चमत्कार
(D) मुख्य पुरोहित
5. कोणाप्रमाणे महाविराने वस्त्र परिधान करण्याचे नाकारले :
- (A) पार्श्वनाथ
(B) गोशाल
(C) बसव
(D) बुद्ध

6. The term Karpatika refers to :

- (A) Group of Professionals
- (B) Caravans of Pilgrims
- (C) Cow-herd
- (D) Band of Army

7. The Bhattiprolu relic casket inscription was found in :

- (A) Maharashtra
- (B) Punjab
- (C) Karnataka
- (D) Andhra Pradesh

8. Besnagar pillar inscription was set up by :

- (A) Chandragupta Maurya
- (B) Seleucus
- (C) Ashok
- (D) Heliodorus

6. कर्पाटिक याचा अर्थ :

- (A) व्यावसायीकांचा समुह
- (B) तिर्थयात्रेसाठी जाणारा गाड्यांचा समुह
- (C) गाईचा गोठा
- (D) सैन्यदल

7. भाट्टीप्रोलू शिलालेखपट्टी येथे सापडले :

- (A) महाराष्ट्र
- (B) पंजाब
- (C) कर्नाटक
- (D) आंध्र प्रदेश

8. बेसनगर येथील स्तंभालेख कोणी उभारला ?

- (A) चंद्रगुप्त मौर्य
- (B) सेल्युकस
- (C) अशोक
- (D) हेलीओडोरस

9. The author was not an ambassador to the Mauryan courts :
- (A) Megasthenes
(B) Deimachus
(C) Dionysius
(D) Patrocles
10. Which of the following was *not* the function of the special intelligence branch during Mauryan times ?
- (A) VIP security
(B) Political intelligence
(C) Counter-intelligence
(D) Revenue intelligence and vigilance of corrupt officials
11. The Tolkappiyam is a work on :
- (A) Code of Conduct
(B) Grammar
(C) Trade
(D) Surgery
9. खालीलपैकी कोणता लेखक हा मौर्यदरबारातील राजदूत नव्हता ?
- (A) मेगॅस्थनीस
(B) दैमाकस
(C) दायोनीसीयस
(D) पेट्रोक्लस
10. मौर्यकालीन हेरसेवेचे खालीलप्रमाणे कार्य नव्हते :
- (A) अतिमहत्त्वाच्या व्यक्तींची सुरक्षा
(B) राजकिय हेरगीरी
(C) कटकारस्थानासंबंधी हेरगीरी
(D) महसुल व्यवस्थेतील गुप्तवार्ता व भ्रष्ट अधिकाऱ्यांबद्दलची दक्षता
11. तोल्काप्पियम या रचनेचा विषय :
- (A) वर्तनाचे नियम
(B) व्याकरण
(C) व्यापार
(D) शल्यक्रिया

12. The concept of Kaliyuga is seen to be clearly enunciated in :
- (A) Post-Mauryan period
(B) Early Vedic period
(C) Pre-Mauryan period
(D) Buddhist period
13. Where was the port of Barbaricum situated ?
- (A) At the mouth of the Ganga
(B) At the mouth of the Kaveri
(C) At the entrance to the Gulf of Cambay
(D) On the Indus Delta
14. In the Gupta period, what was the most important means of extending arable land ?
- (A) Conquest
(B) Land grants
(C) Encouragement to peasants
(D) Emergence of the towns
12. कलियुगाच्या संज्ञेचा स्पष्टोच्चार या काळात आढळतो :
- (A) मौर्योत्तर कालखंड
(B) प्रारंभी वैदिक कालखंड
(C) मौर्यपूर्व कालखंड
(D) बौद्ध कालखंड
13. बॅरबॅरीकम नावाचे बंदर कोठे होते ?
- (A) गंगेच्या मुखाशी
(B) कावेरीच्या मुखाशी
(C) खंबायत आखाताच्या प्रवेशाठिकाणी
(D) सिंधुनदीच्या त्रिभुजप्रदेशात
14. गुप्तकाळात पीक खाली जमीनीची प्रमाण-वाढव्यासाठीचे साधन म्हणजे :
- (A) युद्ध
(B) जमीनदाने
(C) शेतकऱ्यांना दिलेले प्रोत्साहन
(D) नगरांचा उदय

15. Which of the following countries was the centre of East-West trade during the Gupta period ?
- (A) India
(B) Sri Lanka
(C) Burma
(D) Egypt
16. The Chalukyas of Kalyani built up their power on the reigns of :
- (A) The Rashtrakutas
(B) The Hoysalas
(C) The Cholas
(D) The Kakatiyas
17. Who among the following Pratihara rulers was defeated by the Rashtrakuta ruler Govind III ?
- (A) Vatsaraja
(B) Nagabhata II
(C) Mihir Bhoja
(D) Mahipala
15. गुप्तकाळातील खालीलपैकी कोणता देश पुर्व-पश्चिम व्यापाराचा केंद्रस्थानी होता ?
- (A) भारत
(B) श्रीलंका
(C) बर्मा
(D) इजिप्त
16. कल्याणी चाळुक्यांची सत्ता कोणाच्या राजवटी-नंतर निर्माण झाली ?
- (A) राष्ट्रकूट
(B) होयसळ
(C) चोळ
(D) काकतीय
17. राष्ट्रकूट सम्राट गोविंद तृतीय याने कोणत्या प्रतिहार राजाचा पराभव केला ?
- (A) वत्सराज
(B) नागभट्ट द्वितीय
(C) मिहिर भोज
(D) महिपाल

Answer Q. Nos. 18 to 21 based either on the English or the Marathi passage :

The institutionalizing of renunciation developed early among the Buddhists, Jainas and a variety of non-brahmanical sects referred to as Sramanas. Individual salvation, it was argued, was more easily obtained through renunciation and joining the *Sangha* or Order—a parallel or alternative society demanding the termination of social obligations at a personal level. But few of these renouncers cut themselves off completely. Most lived in the proximity of settlements, for it was enjoined upon the lay follower that he had to support monks with alms and gifts. Such acts would earn

प्रश्न क्र. 18 ते 21 हे पुढे दिलेल्या उताऱ्यावर आधारित आहेत. इंग्रजीतील किंवा मराठीतील उताऱ्यातील प्रश्नांची उत्तरे द्या :

संन्यासप्रथेचे संस्थीकरण सुरुवातीला बौद्ध, जैन सारखे श्रमण म्हणून संबोधिलेल्या विविध ब्राह्मणेतर पंथांमध्ये विकसित झाली. संन्यास व संघ म्हणजेच—सामाजिक उत्तरदायित्वा पासून वैयक्तिक पातळीवर मुक्त करणारा पर्यायी व समांतर समाज व संन्यास स्विकारण्याद्वारे वैयक्तिक मोक्ष अधिक सहजतेने प्राप्त होत असल्याचा युक्तिवाद केला गेला. मात्र फार थोडे संन्यासी पुर्णपणे विलग राहिले. बरेचसे वस्तीच्या नजिक रहात कारण गृहस्थ अनुपालकास भिक्षा व दानाद्वारे भिक्कूस मदत करण्याबाबतचे आदेश प्रचलित होते. अश्या कृतींद्वारे गृहस्थ अनुपालकास पुण्य प्राप्त होई व असा

merit for the lay followers, and this accumulation of merit would assist him in his own salvation. The obligation to support the renouncer not only strengthened the *Sangha* as an institution but also created a sense of community among lay followers. The sense of community was a contrast to the idea of *Varnasramadharmā*. *Varna* was the apparatus of segregation and of cordoning off groups. Buddhist social thought was more inclusive in that it cut across caste segments, and in worship and belief, at least, referred to a more universal ethic applicable to almost all. It was a community essentially of monks—extended to lay followers, but not separated into castes.

पुण्यसंचय त्यास त्याच्या स्वतःच्या मुक्तीसाठी सहाय्यकारक ठरे. संन्यासास मदत करण्याचे बंधन न केवळ 'संघ' या संस्थेस मजबुत करी शिवाय गृहस्थ अनुपालकांमध्ये सामायिकत्वाची जाणीव निर्माण करी. ही सामायिकत्वाची जाणीव वर्णाश्रमधर्माच्या संकल्पनेविरुद्ध होती. 'वर्ण' विविध गटांना विभाजित करण्याचे व सिमित करण्याचे साधन होते. बौद्ध धम्माचा सामाजिक विचार हा या बाबतीत अधिक समावेशवादी होती, कारण तो जातीच्या विविध विभागांना छेदून जाई व श्रद्धा आणि पुजेच्या बाबतीत बहुतांशी लोकांना लागू पडणाऱ्या वैश्विक नीतीचा अवलंब करी. जातीमध्ये विभाजित नसलेला व गृहस्थ अनुपालकांमध्ये विस्तारीत असणारा हा समाज प्रामुख्याने भिक्कूंचा होता.

18. Sramanas were responsible for :
- (A) Organise and systematic renunciation
- (B) Promoting Varnashramadharma
- (C) Emphasizing on caste
- (D) Emphasizing on Varna
19. Sramanas world view was in disparity with :
- (A) Renouncers
- (B) Sangha
- (C) Varanashramadharma
- (D) Monks
20. What could have achieved through renunciation and joining the Sangha ?
- (A) Salvation
- (B) Independence
- (C) Luxurious life
- (D) Respected social status

18. श्रमणांची जबाबदारी होती की.....
- (A) संघटित व सुव्यवस्थित संन्यास
- (B) वर्णाश्रमधर्माचा प्रसार
- (C) जातीव्यवस्थेवर भर
- (D) वर्णव्यवस्थेवर भर
19. श्रमणांचा दृष्टीकोन कोणाशी विसंगत होता ?
- (A) वैरागी
- (B) संघ
- (C) वर्णाश्रमधर्म
- (D) भिक्कू
20. संन्यास व संघ सहभागाची उपलब्धी काय होती ?
- (A) मोक्ष
- (B) स्वातंत्र्य
- (C) आरामदायी जीवन
- (D) आदरणीय सामाजिक दर्जा

21. Which world view was all encompassing ?
- (A) Varnashramadharma
(B) Buddhist
(C) Brahmanical Dharma
(D) Jain
22. In which of the following geographical/ecological zones are hero stones least likely to be found ?
- (A) Uplands
(B) Plains
(C) Passes in hilly country
(D) Frontier zones
23. The treatise 'Daya bhaga' which is the foundation of the Hindu law of inheritance was written by :
- (A) Gundayabhatta
(B) Vijñāneshwara
(C) Rajasekhara
(D) Jimutavahana
21. कोणता दृष्टीकोन सर्वसमावेशक होता ?
- (A) वर्णाश्रमधर्म
(B) बौद्ध
(C) ब्राह्मणी धर्म
(D) जैन
22. खालीलपैकी कोणत्या भूगर्भशास्त्रीय/परिसंस्थीय क्षेत्रात वीरगळ कमी प्रमाणात मिळतात ?
- (A) उंचवटे
(B) सपाटी
(C) घाट
(D) सिमावर्ती क्षेत्र
23. हिंदू वारसा हक्क कायद्याचा पायाभूत ग्रंथ 'दायाभाग' कोणी लिहिला ?
- (A) गुन्दयाभट्ट
(B) विज्ञानेश्वर
(C) राजशेखर
(D) जिमुतवाहना

24. A major port for the import of horses in India in the early medieval period was :

- (A) Kalyan
- (B) Thana
- (C) Sopara
- (D) Cambay

25. The freeze carved on two huge rocks depicting the descent of the Ganga is to be found at :

- (A) Pattadakal
- (B) Ellora
- (C) Mahabalipuram
- (D) Hampi

26. An inscription with Tamil characters dating to the 13th century has been found in :

- (A) Burma
- (B) Cambodia
- (C) China
- (D) Thailand

24. मध्य युगाच्या प्रारंभीच्या काळात घोड्यांच्या भारतातीळ आयातीचे मुख्य बंदर होते :

- (A) कल्याण
- (B) ठाणे
- (C) सोपारा
- (D) खंबात

25. दोन मोठ्या शिळांवरील 'गंगाउतरणाचे' चित्राट्ण कुठे कोरलेले मिळते ?

- (A) पट्टडकल
- (B) वेरुळ
- (C) महाबलीपुरम्
- (D) हम्पी

26. 13व्या शतकातीळ तमीळ लिपीतीळ शिलालेख कुठे मिळाला आहे ?

- (A) बर्मा
- (B) कम्बोडीया
- (C) चीन
- (D) थायलंड

27. Some of the most important Jain writings in Sanskrit in the 13th century emerged from :
- (A) Gujarat
(B) Rajasthan
(C) Bihar
(D) Karnataka
28. The port of Lahiri Bandar in Sindh is described in the travel account of :
- (A) Marco Polo
(B) Nicolo Conti
(C) Jean-Baptiste, Tavernier
(D) Ibn Batutah
29. One of the early Marathi Literary compositions influenced by the Nathpanthis is the :
- (A) Viveka Darpana
(B) Kadambari
(C) Buddhacharitam
(D) Raghuvansam
27. तेराव्या शतकात अत्यंत महत्त्वाचे संस्कृतातील जैन लिखाण कुठे निर्माण झाले ?
- (A) गुजराथ
(B) राजस्थान
(C) बिहार
(D) कर्नाटक
28. सिंधमधील लाहीरी बंदराचे वर्णन कुठल्या प्रवासवर्णनात मिळते ?
- (A) मार्को पोलो
(B) निकोलो कॉंटी
(C) जीन-बाप्टीस्ट, टेव्हेर्नियर
(D) इब्नबतुता
29. नाथपंथीयांनी प्रभावीत केलेली सुरवातीची मराठी साहित्यिक रचना आहे :
- (A) विवेकदर्पण
(B) कादंबरी
(C) बुद्धचरितम्
(D) रघुवंशम्

30. Which of the following Indian dynasties sent diplomatic mission to China ?
- (A) Chola and Pandya
(B) Tughlaq and Chola
(C) Tughlaq and Khalji
(D) Chola and Vijayanagar
31. During the reign of which Delhi Sultan did the first raids into the Deccan take place ?
- (A) Balban
(B) Jalaluddin Khalji
(C) Alauddin Khalji
(D) Muhammad-bin-Tughlaq
32. In which of the following Persian accounts do we get the maximum information about the Deccan ?
- (A) Khafi Khan's Muntakhab-ul-Lubab
(B) Saqi Mustaid Khan's Ma'asir-i-Alamgir
(C) Bhimsen's Nuskha-i-Dilkusha
(D) Shahnawazj Khan's Ma'asir-ul-Umara
30. खालीलपैकी कोणत्या भारतीय घराण्याने राजनैतिक दल चीनला पाठविले होते ?
- (A) चोल आणि पान्ड्या
(B) तुघलक आणि चोल
(C) तुघलक आणि खिलजी
(D) चोल आणि विजयनगर
31. कोणत्या दिल्ली सुलतानाच्या काळात पहिल्यांदाच दख्खनमध्ये छापे टाकण्यात आले ?
- (A) बल्बन
(B) जलालउद्दिन खलजी
(C) अलाउद्दिन खलजी
(D) मुहम्मद-बीन-तुघलक
32. दक्षिणेबाबतची भरपूर माहिती देणारा पर्शियन दस्तावेज खालीलपैकी कोणता आहे ?
- (A) काफीखानाचा 'मुन्तखब-उल-लुबाब'
(B) साकी मुस्तैदखानाचा 'मासिरें आलमगीर'
(C) भीमसेनाचा 'नुस्ख-ए-दिलखुश'
(D) शहनवाझ खानाचा 'मासिर-उल-उमरा'

33. Given below are two statements. One is labelled as 'Assertion' (A) and the other is labelled as 'Reason' (R).

(A) In spite of a large and efficient army, Balban did not think of territorial expansion of his Sultanate.

(R) His attention was diverted to the suppression of Tughril's revolt.

Identify the *correct* reason from the choices given below :

(A) Both 'A' and 'R' are true, and 'R' is the correct explanation of 'A'

(B) 'A' is true, but 'R' is false

(C) 'A' is false, but 'R' is true

(D) Both 'A' and 'R' are individually true, but 'R' is not the correct explanation of 'A'

33. खाली दोन विधाने दिलेली आहेत. त्यातील एक 'निश्चितविधान' आहे, दुसरे 'निश्चितकारण' आहे.

(A) विशाल आणि कुशल सेना असूनही बल्बनने त्याच्या साम्राज्याचा भौगोलिक विस्तार करण्याचा विचार केला नाही.

(R) तुगरिल उठावाच्या उपशमाने त्याचे लक्ष विचलित झाले.

खालील पर्यायातून योग्य उत्तर ओळखा :

(A) 'A' आणि 'R' दोन्ही विधाने बरोबर आहेत आणि 'R', 'A' चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.

(B) 'A' बरोबर विधान आहे, परंतु 'R' हे चूक आहे

(C) 'A' चूक विधान आहे, परंतु 'R' हे बरोबर आहे

(D) 'A' आणि 'R' दोन्ही विधाने बरोबर आहेत परंतु 'R', 'A' चे योग्य स्पष्टीकरण नाही

34. Under which Sufi saint did Amir Khusrau study ?

- (A) Nasiruddin Chiragh
- (B) Nizamuddin Auliya
- (C) Moinuddin Chishti
- (D) Salim Chishti

35. Didactic literature and the discourses of the Sufi Pirs are collectively known as :

- (A) Malguzar
- (B) Malfuzat
- (C) Malojihat
- (D) Mal

36. In the Vijayanagar Empire, a sort of income tax on the basis of net profit was levied on :

- (A) Industries
- (B) Properties
- (C) Professionals
- (D) Trade

34. अमीर खुसरो कोणत्या सुफी संताचा शिष्य होता ?

- (A) नसिरुद्दीन चिराग
- (B) निझामुद्दीन औलीया
- (C) मोईनुद्दीन चिश्ती
- (D) सलीम चिश्ती

35. सुफी संतांची प्रवचने व नैतिक साहित्य एकत्रितपणे कोणत्या नावाने ओळखली जातात ?

- (A) मालगुजार
- (B) मालफुझात
- (C) मालोजीहात
- (D) माल

36. विजयनगर साम्राज्यात नफ्याच्या आधारावर कोणाच्या उत्पन्नावर कर लावला जात होता ?

- (A) औद्योगिक क्षेत्र
- (B) संपत्ती
- (C) व्यावसायिक
- (D) व्यापार

37. The rai (crop rate) was introduced by :
- (A) Akbar
(B) Malik Ambar
(C) Sher Shah
(D) Mahmud Gawn
38. The year in which the rupee became the basic unit of currency in the reign of Akbar was :
- (A) 1556
(B) 1579
(C) 1590
(D) 1582
39. One of the earliest of the Persian taxts to be translated into English was that of :
- (A) Abul Fazl
(B) Ferishtah
(C) Ziauddin Barni
(D) Isami
37. 'राई' कोणी सुरु केली ?
- (A) अकबर
(B) मलिक अंबर
(C) शेरशहा
(D) महमुद गवान
38. अकबराच्या काळात कोणत्या वर्षी 'रुपया', चलनाचे मुख्य एकक बनला ?
- (A) 1556
(B) 1579
(C) 1590
(D) 1582
39. इंग्रजीत भाषांतर करण्यात आलेले प्रथम पर्शियन साधन :
- (A) अबुल फझल
(B) फेरिस्ता
(C) झियाउद्दीन बरुनी
(D) इसामी

40. Calcutta was founded in 1690 by :

- (A) Job Charnock
- (B) Francis Day
- (C) Robert Clive
- (D) John Surman

41. The Mayamata is the text that deals with :

- (A) Fort architecture
- (B) Palace architecture
- (C) Temple architecture
- (D) Sculpture

42. Zhaddi means :

- (A) An annual Maratha revenue document showing the whole income and expenditure from an area
- (B) Non-hereditary grant of land
- (C) A contract specifying rights and responsibilities
- (D) An important official at the district level

40. 1690 साली कलकत्ता कोणी वसवले ?

- (A) जॉब चारनॉक
- (B) फ्रान्सीस डे
- (C) रॉबर्ट क्लाइव्ह
- (D) जॉन सुरमन

41. 'मायामाता' ग्रंथ कश्याच्या संदर्भात आहे ?

- (A) दुर्ग वास्तुशास्त्र
- (B) महाल वास्तुशास्त्र
- (C) मंदीर वास्तुशास्त्र
- (D) शिल्प

42. झडती म्हणजे :

- (A) मराठ्यांचा वार्षिक महसुलाचा दस्ताऐवज जो त्याभागातील संपूर्ण जमाखर्च (उत्पन्न आणि खर्च) दाखवतो
- (B) वारसा हक्क नसलेली अनुदानित जमीन
- (C) हक्क आणि कर्तव्य स्पष्ट करणारा करार
- (D) जिल्हास्थरावरील महत्त्वाचा अधिकारी

43. Who introduced the Permanent Settlement in Bengal, and when ?
- (A) Robert Clive, 1757
(B) Warren Hastings, 1774
(C) Lord Cornwallis, 1793
(D) Sir John Shore, 1798
44. Lord Dalhousie tried to snatch away the remaining glory of the Mughal Emperor Bahadur Shah II by :
- (A) Reducing his pension
(B) Forcing him to disarm his bodyguards
(C) Derecognising his imperial title
(D) Asking him to vacate the Red Fort and move to a humbler place
45. Who led a British Expeditionary force into Tibet ?
- (A) Colonel Leslie Bradford
(B) P. C. Lenoir
(C) Lord Lytton
(D) Sir Francis Younghusband
43. बंगालमध्ये कोणी आणि कधी कायमधारा पद्धत लागू केली ?
- (A) रॉबर्ट क्लाइव्ह, 1757
(B) वारेन हॅस्टिंग्ज, 1774
(C) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस, 1793
(D) सर जॉन शोर, 1798
44. मुघल सम्राट द्वितीय बहादूरशाह यांचा उर्वरीत सन्मान कशाप्रकारे हिरावून घेण्याचा लॉर्ड डलहौसी याने प्रयत्न केला :
- (A) त्याचे निवृत्तीवेतन कमी करून
(B) त्याचा अंगरक्षकांना निशस्त्र करण्याची सक्ती करून
(C) त्याच्या शाही पदव्यांना मान्यता नाकारून
(D) त्याला लाल किल्ल्यातून आपले वसतीस्थान सामान्य स्थळी हलविण्यास सांगून
45. तिबेटमधील ब्रिटीश मोहिमेचे नेतृत्व कोणी केले ?
- (A) कर्नल लेस्ली ब्रॅडफोर्ड
(B) पी. सी. लेनॉएर
(C) लॉर्ड लिटन
(D) सर फ्रान्सिस यंगहजबंड

46. Arrange the following annexations by the British in India in the correct chronological order :

- (i) Oudh
- (ii) Upper Burma
- (iii) South Kanara
- (iv) Simla Nainital

(A) (i) (iii) (iv) (ii)

(B) (i) (ii) (iii) (iv)

(C) (ii) (iv) (i) (iii)

(D) (i) (iv) (iii) (ii)

47. The so-called 'Bombay Survey System' was framed in 1835 by :

(A) Wingate and Goldsmith

(B) Grant Duff and Elphinstone

(C) Chaplin and Roberts

(D) Metcalfe and Chaplin

46. ब्रिटीशांनी खालील प्रदेशांना ब्रिटीश इंडियाशी कधी जोडले याचा सुयोग्य कालक्रम लावा :

(i) अवध

(ii) उर्ध्व बर्मा

(iii) दक्षिण कॅनरा

(iv) सिमला नैनिताल

(A) (i) (iii) (iv) (ii)

(B) (i) (ii) (iii) (iv)

(C) (ii) (iv) (i) (iii)

(D) (i) (iv) (iii) (ii)

47. तथाकथित मुंबई सर्वेक्षण प्रणाली 1835 मध्ये कोणी चौकटबद्ध केली ?

(A) विंगेट आणि गोल्डस्मिथ

(B) ग्रांट डफ आणि एल्फिन्स्टन

(C) चॅपलिन आणि रॉबर्ट्स

(D) मेट्काफ आणि चॅपलिन

48. An early attempt to start a factory in India was made in 1835 in :
- (A) Bombay
(B) Surat
(C) Ahmadabad
(D) Poona
49. Among the major supporters of British rule were :
- (A) The emerging Indian capitalist class
(B) The landlords
(C) The peasants
(D) The working class
50. The new legal system introduced by the British in India :
- (A) Gave peasants greater freedom
(B) Gave the village moneylender more freedom to control and dominate
(C) Gave an impetus to handicrafts
(D) Promoted money economy
48. भारतात कारखाना सुरू करण्याचा 1835 मधील प्रयत्न कोठे केला गेला होता :
- (A) मुंबई
(B) सुरत
(C) अहमदाबाद
(D) पुणे
49. ब्रिटीश राजवटीच्या प्रमुख पाठीराख्यांमध्ये कोण होते ?
- (A) भारतातील उगवता भांडवलदार वर्ग
(B) जमीनदार
(C) शेतकरी
(D) कामगार वर्ग
50. ब्रिटिशांनी भारतात नवीन कायदे-व्यवस्थेची सुरुवात केली कारण :
- (A) शेतकऱ्यांना मोठ्या प्रमाणात स्वातंत्र्य देण्यासाठी
(B) खेडेगावातील जमीनदाराला नियंत्रण व वर्चस्व प्रस्थापित करता यावे म्हणून
(C) हस्तोद्योगाला चालना मिळावी म्हणून
(D) चलनाधारित अर्थव्यवस्थेला चालना मिळ्यासाठी

51. The American civil war boosted the export of cotton from..... .
- (A) India to England
(B) India to China
(C) India to Japan
(D) India to Australia
52. Sir Richard Strachey was appointed in 1867 as :
- (A) Inspector-General of Irrigation
(B) Inspector-General of Police
(C) Collector of Poona
(D) Governor of Bombay Presidency
53. The growth of the Indian capitalist class was hampered in the 19th Century by :
- (A) The growing national consciousness
(B) The trade union movement
(C) Tariff and trade policies of the imperial government
(D) The lack of a mobile workforce
51. अमेरिकन नागरी युद्धामुळे भारतीय कापसाची निर्यात कोणत्या देशाशी वृद्धिंगत झाली ?
- (A) इंग्लंड
(B) चीन
(C) जपान
(D) आस्ट्रेलिया
52. इ. स. 1867 मध्ये सर रिचर्ड स्ट्रॅचे याची नेमणूक कोणत्या पदावर झाली ?
- (A) पाटबंधारे महानिरीक्षक
(B) पोलिस महानिरीक्षक
(C) पुणे जिल्हाधिकारी
(D) मुंबई प्रांताचा राज्यपाल
53. भारतीय भांडवलदार वर्गाची वृद्धी 19व्या शतकात प्रामुख्याने कशामुळे खुंटीत झाली ?
- (A) वाढती राष्ट्रीय जाणीव
(B) कामगार संघटना चळवळी
(C) साम्राज्यवादी शासनाची जकात व व्यापार धोरणे
(D) चल कामगार शक्तीचा अभाव

54. In which year did Dr. Babasaheb Ambedkar establish the Bahishkrit Hitakarini Sabha ?
- (A) 1919
(B) 1924
(C) 1928
(D) 1932
55. The object of the Butler committee of 1927 was to :
- (A) Improve the relationship between the Government of India and the Indian States
(B) Modernise the Indian Army
(C) Modernise the Indian Agriculture
(D) Suppress National Movement
56. Who observed "The Congress is in reality a civil war without arms" ?
- (A) Lord Dufferin
(B) M. A. Jinnah
(C) Sir Syed Ahmad Khan
(D) Lord Curzon
54. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी बहिष्कृत हितकारीणी सभा कोणत्या वर्षी स्थापन केली ?
- (A) 1919
(B) 1924
(C) 1928
(D) 1932
55. 1927च्या बटलर समितीचा हेतू काय होता ?
- (A) भारत सरकार व भारतीय राज्यांचे संबंध सुधारण्यासाठी
(B) भारतीय लष्कराचे आधुनिकीकरण
(C) भारतीय शेतीचे आधुनिकीकरण
(D) राष्ट्रीय चळवळ दडपण्यासाठी
56. 'काँग्रेस शस्त्रहीन यादवी मध्ये गुंतली आहे.' असे कोणाचे निरीक्षण होते ?
- (A) लॉर्ड डफरीन
(B) एम. ए. जिना
(C) सर सय्यद अहमद खान
(D) लॉर्ड कर्झन

57. The first session of the All India Trade Congress held in 1920 was presided over by :

- (A) Mahatma Gandhi
- (B) V. V. Giri
- (C) Lala Lajpat Rai
- (D) N. M. Joshi

58. The Nagpur Flag Satyagraha was organised in 1923 against :

- (A) The order banning the use of the Congress flag
- (B) The indiscriminate arrests for hoisting the Congress flag
- (C) The order banning the singing of the song Vandemataram
- (D) The ban on public meetings

57. इ. स. 1920 मध्ये झालेल्या अखिल भारतीय व्यापार काँग्रेसच्या प्रथम अधिवेशनाचे अध्यक्ष कोण होते ?

- (A) महात्मा गांधी
- (B) व्ही. व्ही. गिरी
- (C) लाला लाजपत राय
- (D) एन. एम. जोशी

58. 1923 मध्ये नागपूर ध्वज सत्याग्रह कशाच्या विरोधात आयोजित केला होता ?

- (A) काँग्रेस ध्वजाच्या उपयोगावरील बंदी आदेश
- (B) काँग्रेस ध्वज फडकावण्याबद्दल तारतम्यहिन अटका
- (C) वंदेमातरम गीत गाण्यावरची बंदी
- (D) सार्वजनिक सभांवरील बंदी

59. The first of many popular attacks against the British in the 1930s was launched by :
- (A) Surya Sen in Chittagong
(B) Bhagat Singh in the Central Legislative Assembly
(C) Lala Lajpat Rai against the Simon Commission
(D) Sardar Vallabhbhai Patel in Bardoli
60. In the Interim government headed by Jawaharlal Nehru, his official designation was :
- (A) Prime Minister
(B) Chairman
(C) Chief Minister
(D) Vice-President
61. The 'Kanam' tenure is a unique feature of :
- (A) Kerala
(B) Karnataka
(C) Tamil Nadu
(D) Andhra Pradesh
59. 1930 च्या दशकात ब्रिटिशांच्या वरील सर्वाधिक लोकसहभागी हल्ल्यांपैकी पहिला कोणी सुरु केला होता ?
- (A) चिटगाव मध्ये सूर्य सेन
(B) केंद्रीय कायदामंडळात भगत सिंग
(C) सायमन कमिशन विरोधात लाला लाजपत राय
(D) बार्दोली येथे सरदार वल्लभभाई पटेल
60. जवाहरलाल नेहरूंच्या नेतृत्वाखालील अंतरीम सरकार मध्ये त्यांचे अधिकृत पदनाम काय होते ?
- (A) पंतप्रधान
(B) चेअरमन
(C) मुख्य मंत्री
(D) उपाध्यक्ष
61. 'कनम' उपभोग हे.....येथील वैशिष्ट्य आहे.
- (A) केरळ
(B) कर्नाटक
(C) तमिलनाडू
(D) आंध्र प्रदेश

62. The first free university in India, completely independent of the Government and receiving no grant from it, was :

- (A) Vishva Bharati, Shantiniketan
- (B) Aligarh Muslim University
- (C) Women's University, Pune
- (D) Benares Hindu University

63. Pandit Jawaharlal Nehru's autobiography is named :

- (A) Indian Political Trials
- (B) Indian Women : From Pardah to Modernity
- (C) Indian National Movement : Its Ideological and Socio-economic Dimensions
- (D) Towards Freedom

62. कोणतेही अनुदान न घेता शासनापासून पूर्ण स्वातंत्र्य राखणारे पाहिले मोफत विद्यापीठ कोणते ?

- (A) विश्व भारती, शांतीनिकेतन
- (B) अलिगड मुस्लिम विद्यापीठ
- (C) महिला विद्यापीठ, पुणे
- (D) बनारस हिंदू विद्यापीठ

63. पंडीत जवाहरलाल नेहरू यांचे आत्मचरित्र कोणते ?

- (A) भारतीय राजकीय खटले
- (B) भारतीय स्त्री : पडदा ते आधुनिकता
- (C) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ : त्याचे वैचारिक आणि सामाजिक-आर्थिक पैलू
- (D) स्वातंत्र्याकडे

64. Which historiography among the following is considered the more advanced during ancient times ?
- (A) Roman
(B) Greek
(C) Church
(D) Arabic
65. Law of 'Twelve Tables' is concerned with which civilization ?
- (A) Indus
(B) Roman
(C) Egyptian
(D) Chinese
66. The book 'Common Sense' is written by :
- (A) Hobbes
(B) Locke
(C) Paine
(D) Rousseau
64. प्राचीन काळी कोणाचे इतिहासलेखनशास्त्र अधिक प्रगत मानले जाते ?
- (A) रोमन
(B) ग्रीक
(C) चर्च
(D) अरेबिक
65. द्वादशतालिकेचा नियम कोण्या संस्कृतीशी संबंधित आहे ?
- (A) सिंधू
(B) रोमन
(C) इजिप्तशियन
(D) चीनी
66. 'कॉमन सेन्स' हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे ?
- (A) होब्स
(B) लॉक
(C) पेन
(D) रूसो

67. According to Toynbee, what should be the historian's unit of study of history ?

- (A) State
- (B) Family
- (C) Civilization
- (D) Nation

68. Who was associated with the reform movement of Roman Catholic Church ?

- (A) Martin Luther King (Jr.)
- (B) Martin Luther
- (C) Severus
- (D) Decius

69. One of the following was not part of Nazi ideology :

- (A) Racism
- (B) Rationalism
- (C) Nationalism
- (D) Supremacy of state over the individual

67. टॉयन्बीच्या मते इतिहासकाराद्वारे इतिहासाच्या अभ्यासाचे एकक काय असावे ?

- (A) राज्य
- (B) कुटुंब
- (C) संस्कृती
- (D) राष्ट्र

68. रोमन कॅथालिकांच्या सुधारणा मोहिमेशी कोण संबंधित होते ?

- (A) मार्टिन ल्युथर किंग (ज्यु.)
- (B) मार्टिन ल्युथर
- (C) सिव्हीरस
- (D) डेसियस

69. नाझी तत्वज्ञानात खालीलपैकी कोणता भाग समाविष्ट नव्हता ?

- (A) वंशवाद
- (B) विवेकवाद
- (C) राष्ट्रवाद
- (D) व्यक्तीवरील राज्यसत्तेचे वर्चस्व

70. Which of the following factors is *not* responsible for decolonization in the post-war period ?
- (A) Increasing disinterest of the colonial powers in having colonies
- (B) Establishment of the UNO
- (C) The emergence of Soviet Russia as a major power
- (D) The rise of nationalism in Asia and Africa
71. The first Summit meeting of the Non-Aligned movement was held in :
- (A) Belgrade
- (B) Delhi
- (C) Cairo
- (D) Jakarta
72. Who was the Prime Minister of England when a bill was passed to abolish slavery ?
- (A) Edward Stanley
- (B) Palmerston
- (C) Peel
- (D) Lord Grey
70. युद्धोत्तर काळतील निर्वसाहतीकरणास खालीलपैकी कोणता घटक जबाबदार नाही ?
- (A) वासाहतिक शक्तींचा वसाहती राखण्यामधील घटता रस
- (B) युनोची स्थापना
- (C) सोव्हिएत रशियाचा मुख्य ताकद म्हणून उदय
- (D) आशिया व आफ्रिकेतील राष्ट्रवादाचा उदय
71. अलिप्ततावादी चळवळीची पहिली शिखर परिषद कोठे झाली ?
- (A) बेलग्रेड
- (B) दिल्ली
- (C) कैरो
- (D) जकार्ता
72. गुळ्यामगिरीची प्रथा रद्द करण्यात आली त्यावेळी इंग्लंडचा पंतप्रधान कोण होता ?
- (A) एडवर्ड स्टेनले
- (B) पामस्टन
- (C) पील
- (D) लॉर्ड ग्रे

73. Which country was never a member of the League of Nations ?

- (A) England
- (B) USA
- (C) France
- (D) Germany

74. Great depression started in the year :

- (A) 1909
- (B) 1919
- (C) 1929
- (D) 1939

75. Which country was in search of port to be useful in winter in 19th century ?

- (A) Russia
- (B) U.K.
- (C) Turkstan
- (D) South Africa

73. कोणता देश राष्ट्र संघाचा कधीच सदस्य नव्हता ?

- (A) इंग्लंड
- (B) यु. एस. ए.
- (C) फ्रान्स
- (D) जर्मनी

74. जागतिक महामंदी कोणत्या वर्षी सुरू झाली ?

- (A) 1909
- (B) 1919
- (C) 1929
- (D) 1939

75. 19व्या शतकात दिवाळ्यात उपयोगी पडणाऱ्या बंदराच्या शोधात कोणते राष्ट्र होते ?

- (A) रशिया
- (B) यु. के.
- (C) तुर्कस्तान
- (D) दक्षिण आफ्रिका

FEB - 10313/III

ROUGH WORK